

ภาษากับประเพณีและความเชื่อ
เกี่ยวกับการเกิด

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด

- การเกิดถือว่าเป็นการเริ่มต้นชีวิต
- ในสมัยโบราณอันตรายที่เกิดขึ้นระหว่างการตั้งครรภ์ ตลอดจนการที่ให้เด็กมีชีวิตอยู่รอด เป็นเรื่องยุ่งยากและก่อให้เกิดความหวาดหวั่นแก่มารดาและผู้ใกล้ชิด
- สมาชิกในสังคมจึงสร้างพฤติกรรมที่ลดล้างความหวาดหวั่นกลัวนั้นเสีย หรือมีข้อห้ามให้ปฏิบัติและข้อห้ามต่างๆเกี่ยวกับการเกิดมากมายซึ่งได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อ

การตั้งครรภ์

- ระยะเวลาในการตั้งครรภ์จนถึงคลอดเป็นระยะที่เสี่ยงอันตรายมาก ฉะนั้น จึงต้องหาทางป้องกันด้วยวิธีต่างๆ เช่น การผูกข้อมือด้วย “ตะกรุดพิสมร”
- “ตะกรุดพิสมร” มีลักษณะเป็นแผ่นใบลานลงอักขระพระคาถา เรียกว่า “ลงคุณพระ” แล้วพับเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดเล็กๆ ร้อยเชือกหรือด้ายผูก หรือคล้องข้อมือไว้จนกว่าจะคลอดลูก

การตั้งครรภ์

- การผูกตะกรุดพิสมรเป็นความเชื่อที่สามารถป้องกันผีร้าย มิฉะนั้นอาจทำให้แม่และลูกตายหมด เรียกว่า “ตายทั้งกลม” (เรียกหญิงที่ตายพร้อมกับลูกที่อยู่ในท้อง)

การตั้งครรภ์

- คนไทยยังมีความเชื่อเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามในขณะที่ตั้งครรภ์ ซึ่งสอดคล้องกับภาษา ดังนี้

1) คนไทยบางท้องถิ่นมีการห้ามไม่ให้หญิงมีครรภ์กินฝรั่ง เพราะภาษาถิ่นท้องถิ่นเหนือเรียกฝรั่งว่า “บะมัน” จึงมีความเชื่อว่า ถ้าคลอดลูกอาจจะทำให้ลูกติดคาอยู่ในท้อง เพราะคำว่า “มัน” มีความหมายหมายถึง แน่น

การตั้งครรภ์

2) บางท้องถิ่นห้ามหญิงมีครรภ์กินของ “เผา” เพราะเชื่อว่าจิตใจจะเหี่ยวแห้ง หรือเด็กที่เกิดมาอาจผอมแห้ง อีกนัยหนึ่งคือคำว่า “เผา” มีความหมายไม่ดี คือ ทำให้ร้อนให้สุกหรือให้ไหม้, ทำให้เร่าร้อน, ทำให้หมดไป

การตั้งครรภ์

3) ห้ามหญิงมีครรภ์นั่ง “ขวาง” บันได หรือห้ามหยุดพัก “คา” บันได

- คำว่า “**ขวาง**” มีความหมายว่า กีดกัน, สกัด

- คำว่า “**คา**” มีความหมายว่า ค้างอยู่, ติดอยู่

ด้วยความหมายทำให้เชื่อว่าไม่เป็นมงคลและอาจทำให้

ลูกคลอดยาก คลอดไม่สะดวก

การตั้งครรภ์

4) ห้ามหญิงมีครรภ์ “ตริ้ง” หรือ “ตอก” ตะปู เพราะจะทำให้เด็กคลอดยาก เพราะ “ตริ้ง” กับ “ตอก” มีความหมายว่า ทำให้อยู่กับที่

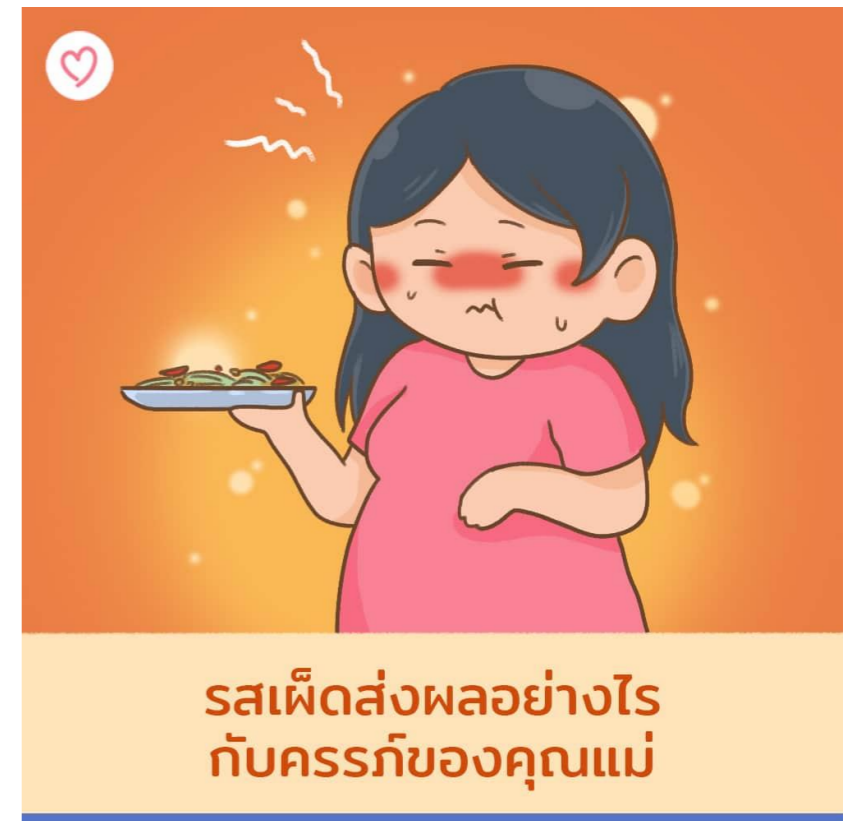

การตั้งครรภ์

5) ห้ามหญิงมีครรภ์กินของเผ็ดร้อน และของที่มีรสเค็ม เพราะจะทำให้เด็กในท้องทรมาณและตาย

- **ตอบข้อสงสัย คนท้องกินเผ็ดได้ไหม?**
- กินได้ เพราะเด็กจะได้รับสารอาหารจากที่คุณแม่รับประทานเท่านั้น ส่วนเรื่องรสชาติเผ็ด เค็ม เปรี้ยว หวานนั้นเด็กทารกจะไม่ได้รับรสในส่วนนี้ ฉะนั้น การรับประทานเผ็ดของคุณแม่ไม่ได้ทำให้ลูกในท้องมีอาการแสบร้อนตัวแต่อย่างใด
- อย่างไรก็ตามการรับประทานอาหารรสจัดแบบเผ็ดจัด ก็สมควรเป็นข้อห้ามสำหรับคนท้องอยู่แล้ว **เพราะจะทำให้คุณแม่มีปัญหาเรื่องระบบย่อยและกระเพาะอาหาร หากทานเผ็ดมากก็จะทำให้ปวดท้อง**

การตั้งครรภ์

6) ห้ามหญิงมีครรภ์ข้าม “คราด” เพราะเป็นคำที่พ้องเสียงกับคำว่า “คราด” ที่หมายถึง เคลื่อนจากที่หมาย, เคลื่อนจากกำหนดเวลา จึงเชื่อว่าถ้าข้ามคราดแล้วจะทำให้คลอดก่อนกำหนด

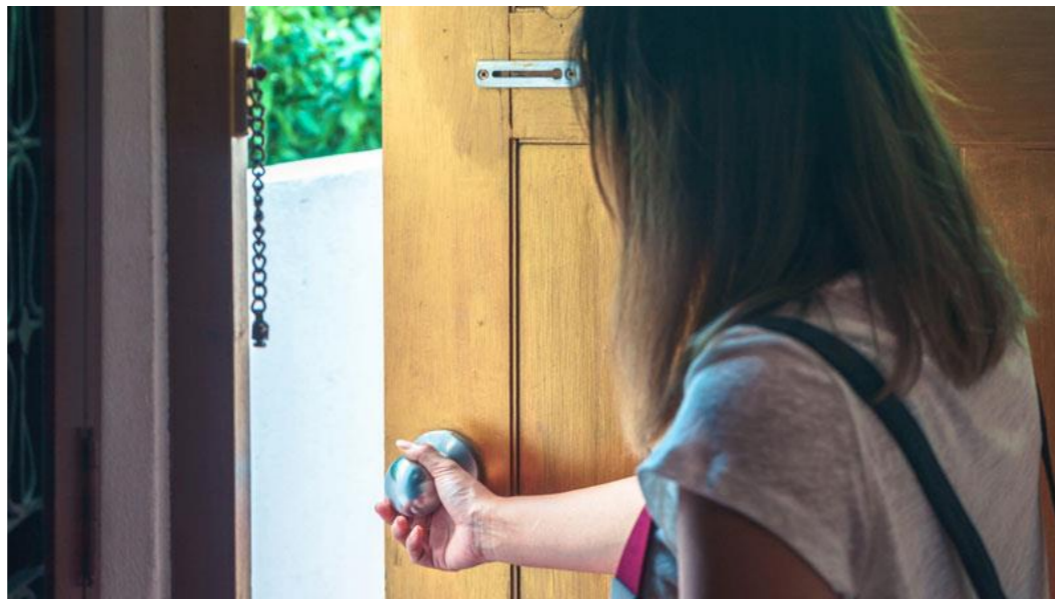
7) ห้ามหญิงมีครรภ์ผ่าไม้ “รวก” เพราะพ้องเสียงกับคำว่า “ลวก” ที่หมายถึง กิริยาที่ถูกน้ำร้อน ไอร้อน หรือไฟพลุ่งมากกระทบผิว จึงเชื่อว่าลูกในท้องจะเป็นอันตราย

การตั้งครรภ์

8) เมื่อจวนจะคลอดต้อง “เปิด” ประตู หน้าต่าง หรือ ไขกุญแจตู้หรือลิ้นชักที่ปิดเอาไว้ ต้องเปิดออกให้หมด เพราะคำว่า “เปิด” หมายถึง ทำให้สิ่งที่ปิดอยู่เผยออกมา เพราะเชื่อว่าจะทำให้คลอดได้สะดวก

9) ในขณะที่จะคลอดห้ามพูดว่า “ติด ขัด ค้าง คา” เพราะเชื่อว่าถ้าพูดคำนี้ ลูกจะคลอดยาก

การเตรียมฟืน

- เมื่อภรรยาท้องแก่ สามีต้องตัดฟืนเตรียมไว้ให้ภรรยาใช้อยู่ไฟหลังคลอด
- การตัดฟืนนั้นเชื่อกันว่าเป็นการเสี่ยงทาย
  - ถ้าตัดฟืนได้ขนาดยาว ลูกที่เกิดมาจะเป็นชาย
  - ถ้าตัดได้ขนาดสั้น จะได้ลูกผู้หญิง
- หรือเวลารวมฟืนให้เป็นกอง
  - ถ้ากองฟืนเป็นนูนสูงตรงกลาง ลูกจะเป็นชาย
  - ถ้าตรงกลางไม่นูน ลูกจะเป็นหญิง

การเตรียมพื้น

- กองพื้นที่ตั้งไว้นั้นต้องเอา “หนามพุทรา” มาสะหรือสุ่มไว้
- เชื่อว่าเป็นเครื่องป้องกันผี เหตุที่ใช้หนามพุทรามาสะหรือสุ่มเป็นกองไฟนั้นถือว่ามีชื่อมงคล
- โดยเวลาตัดหนามพุทราให้ทองคำตา “นโมพุทฺธตฺส”
- เมื่อถึงคำว่า **ตฺส** ให้เอามือตัดไม้ทันที คาถาบทนี้ถือเป็นการเอาเคล็ด เนื่องจากเสียงคล้ายคลึงกัน คือ **นโม = หนาม พุทฺธ = พุทรา**

เวลาจะคลอด

- เวลาจะคลอด คนใกล้คลอดต้องหันหน้าไปทางตะวันออก หรือหันศีรษะไปทางทิศเหนือ เพื่อให้ลูกเลื่อนลงใต้ได้สะดวก
- เมื่อเจ็บท้องจวนจะคลอด หมอตำแยต้องออกคำสั่งให้คนหนุนหลัง คือใช้ให้คนเป็นเหมือนพนังกั้นให้ผู้ป่วย

เวลาจะคลอด

- คนหนุ่มหลังยังมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยหมอตำแย ถ้าหมอตำแยบอกให้ช่วย “ผลัก” ก็ต้องเอามือทั้งสองกดสองข้างท้องของคนเจ็บเพื่อไม่ให้เด็กในท้องคืบหนีไปทางโน้นทางนี้
- แต่ถ้ากดตอนเหนือท้องเพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กเลื่อนต่ำลง จะเรียกว่า “ข่มท้อง”

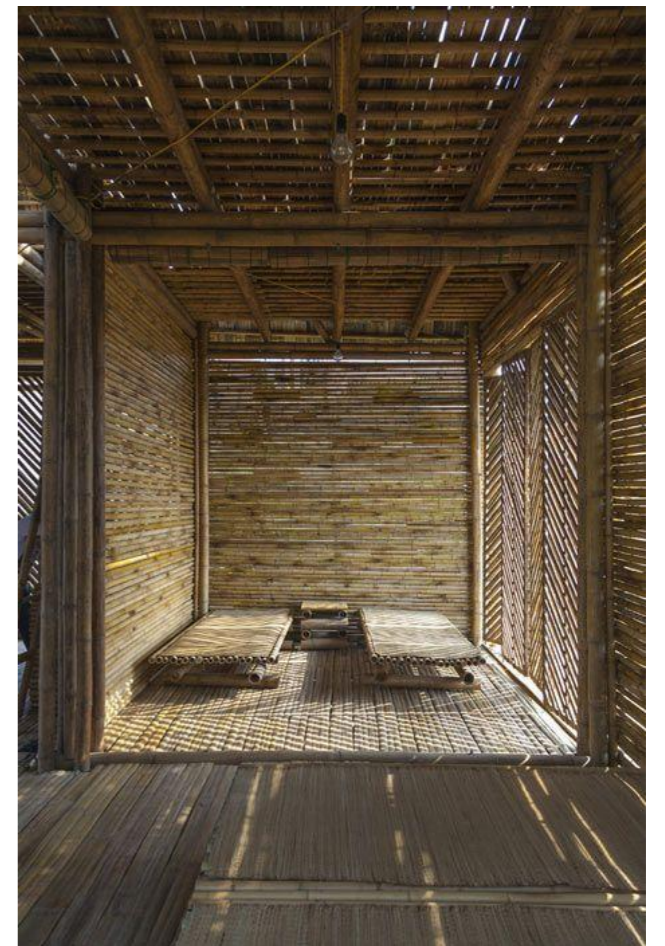
เวลาจะคลอด

- ถ้าการคลอดเกิดติดขัด คลอดได้ช้า ต้องหาวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้คนท้องมีกำลังใจดี บรรเทาความเจ็บปวดที่รุนแรงขึ้น โดยทำ “น้ำสะอาด” เพื่อประพรมคนเจ็บและให้คนเจ็บดื่ม
- วิธีทำ “น้ำสะอาด” มีหลายวิธี เช่น **ต้มน้ำที่แช่ตะกรุดลงกาตา, ต้มน้ำที่ล้างเท้าของสามี หรือแม่สามี** เป็นต้น
- คำว่า “สะอาด” หมายถึง ทำให้หลุดออกมาด้วยกาตาอาคม, ทำให้หมดสิ้นไปหรือเบาบางลง

เวลาจะคลอด

- เมื่อเด็กคลอดหลุดออกมาถึงพื้น ซึ่งเรียกว่า “ตกฟาก” เหตุที่เรียกว่าตกฟาก เพราะเด็กคลอดมาจะตกลงมายังพื้นเรือนที่ทำด้วยไม้ไผ่สับ ซึ่งเรียกว่า ฟาก
- เวลา “ตกฟาก” ต้องจดจำเอาไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการให้ โหราผูกเป็นดวงชะตา

เวลาจะคลอด

- เมื่อเด็กคลอดออกมาแล้วหมอต้มจะอุ้มเด็กให้คว่ำหน้า แล้วเอานิ้วมือล้วงปากเด็กเพื่อควักเอาเมือกในปากออกมา ซึ่งถ้าหากไม่ทำทันทีเด็กจะหายใจไม่สะดวก เรียกว่า “สำลักน้ำคร่ำ”

เวลาจะคลอด

- เมื่อควักเมือกออกจากปากเด็ก ถ้าเด็กยังไม่ร้องอูแว่ ต้องตีก้นเด็กเพื่อให้เด็กร้อง
- เมื่อเด็กร้องออกมาได้แล้วเอาผ้าห่อตัวเด็กเพื่อให้ความอบอุ่น
- และหมอต้าแยต้องช่วยจัดการให้รกออกมาให้หมด แม่เด็กจึงจะปลอดภัย

การตัดสายสะคือ

- หมอตำแยจะใช้เชือกหรือด้ายดิบผูกสายสะคือ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สายอุทร” และว่าคาถา “**นโมพุทชายะ**” แล้วจึงตัดสายสะคือด้วยฝิวไม้รวกตัด (ไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง)

- “**นโมพุทชายะ**” คือ คาถาพระเจ้าห้าพระองค์ มีความเชื่อว่า หากกล่าวคาถานี้จะเกิดผลดีในทุก ๆ ด้าน ทั้งแคล้วคลาด ปลอดภัย เป็นเมตตามหานิยม มหาเสน่ห์

(นะ)

(โม)

(พุท)

(ธา)

(ยะ)

การตัดสายสะดือ

- สำหรับความหมายของ "นะ โม พุท ธา ยะ" มีดังนี้
- **นะ** หมายถึง พระกุกกุสันโธ ใช้เขียนแทน ธาตุน้ำ หรือ อาโปธาตุ มีกำลังเท่ากับ 12 ใช้ในการปลุกเสกให้เกิดพุทธคุณด้านเมตตามหานิยม
- **โม** หมายถึง พระโกนาคมน ใช้เขียนแทน ธาตุดิน หรือ ปฐวีธาตุ มีกำลังเท่ากับ 21 ใช้ในการปลุกเสกให้เกิดพุทธคุณด้านคงกระพันชาตรี
- **พุท** หมายถึง พระกัสสปะ ใช้เขียนแทน ธาตุไฟ หรือ เตโชธาตุ มีกำลังเท่ากับ 6 ใช้ในการขับไล่สิ่งอัปมงคล หรือสะเดาะเคราะห์

การตัดสายสะดือ

- **ธา** หมายถึง พระสมณะ โคดม (พระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน) ใช้เขียนแทน ธาตุลม หรือ วาโยธาตุ มีกำลังเท่ากับ 7 ใช้ด้านการล่องหน กำบังตน
- **ยะ** หมายถึง พระศรีอารยเมตไตรย (พระพุทธเจ้าองค์ถัดไป หลัง พ.ศ. 5000) ใช้เขียนแทน อากาศธาตุ มีกำลังเท่ากับ 10 เมื่อรวมกำลังธาตุทั้ง 5 ก็จะเป็นคุณ

การตัดสายสะดือ

- สายสะดือนั้นจะมีเส้นสีดําๆ อยู่ข้างในเป็นปล้องๆ เรียกว่า “เส้นถ่านไฟ” คนไทยมีความเชื่อว่า **เส้นถ่านไฟดี จะมีลูกดี ถ้าเส้นถ่านไฟห่าง จะมีลูกห่าง**
- ส่วนรกเด็ก คนไทยมีความเชื่อว่าต้องให้คนที่ชื่อ “บุญมัน บุญมี บุญคง หรือ บุญอยู่” เป็นผู้ฝังรกเพื่อความเป็นสิริมงคล

การอาบน้ำให้เด็ก

- เมื่อตัดสายสะดือเสร็จแล้ว ต้องใช้น้ำอุ่นอาบน้ำให้เด็กเพื่อชำระล้างไขมันและเมือกที่ติดตัว วิธีอาบน้ำในสมัยก่อนมี 2 วิธี คือ “อาบ” กับ “แช่”

1) การอาบน้ำเด็กบนหน้าแข็ง วิธีนี้เรียกว่า **“อาบ”** โดยให้ผู้อาบเหยียดขาทั้งสองข้างออกไปให้ตรง อุ้มเด็กวางลงในช่องว่างระหว่างแข้ง หันหัวเด็กไปทางปลายเท้า เพื่อล้างหน้าเด็กได้ถนัดและต้องคัดแขนคัดขาของเด็กด้วยเพื่อให้เด็กมีแขนขาอ่อนและขาตรง วิธีอาบน้ำวิธีนี้เกิดขึ้นเพราะสมัยก่อนไม่มีอ่างสำหรับวางเด็กลงอาบน้ำ

การอาบน้ำให้เด็ก

2) การอาบน้ำเด็กในอ่าง วิธีนี้เรียกว่า **“แช่”** ถ้าเป็นผู้มีอันจะกินจะนำเงินทองของมีค่าใส่ลงไปในห้องด้วย เพื่อเอาเคล็ดว่าเมื่อเติบโตขึ้นจะได้เป็นคนมั่งคั่งด้วยทรัพย์สินเงินทอง

ห้ามบิดผ้าอ้อม

เมื่อใช้ผ้าอ้อมเสร็จแล้วนำไปซัก ห้าม “บิด” ผ้าอ้อม ซึ่งคำว่า “บิด” หมายถึง หมุนให้เป็นเกลียว, ทำให้ผิดไปจากสภาพเดิม จึงเชื่อว่าจะทำให้เด็กไม่สบายตัว หรือเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย

การร่อนกระด้าง

- เมื่ออาบน้ำเด็กเสร็จ ก็จะอุ้มเด็กวางไว้บนกระด้าง เพราะหลังกระด้างนูนและหยუნเหมือนสปริง ในกระด้างที่เด็กนอนและให้นำสิ่งของที่เป็นเคล็ดมาวางไว้ คือ
  - ถ้าเป็นเด็กชายให้จัด**สมุด**และ**ดินสอ**เอาไว้ เป็นการเอาเคล็ดว่า เมื่อเด็กเติบโตจะได้อ่านเขียนหนังสือ
  - ถ้าเป็นเด็กหญิงให้หา**เข็ม**และ**ด้ายเย็บผ้า**วางไว้ เป็นการเอาเคล็ดว่าเมื่อโตขึ้นจะได้อ่านเย็บปักถักร้อย

การร่อนกระด้ง

การร่อนกระดิ่ง

- วางของเสร็จแล้วหมอต้มยำจะยกกระดิ่งขึ้นร่อนเบาๆ พอเป็นพิธี แล้ววางกระแทกกระดิ่งลงเบา ๆ เหมือนพอให้เด็กรู้สึกตกใจร้องแ้ว เด็กจะได้คุ้นเคยไม่สะอุ้งตกใจต่อไป
- หมอต้มยำร่อนกระดิ่งแล้วพูดว่า “สามวันลูกผี สี่วันลูกคน ลูกของใครรับไปน้อ”
- ผู้ที่นั่งอยู่ในที่นั้น ซึ่งเป็นคนที่เลี้ยงลูกง่าย ใจดี มีความประพฤติเรียบร้อยจะเป็นผู้ตอบว่า “ลูกข้าเอง” หรือ “ลูกฉันเอง” หมอต้มยำจะส่งกระดิ่งเด็กให้ผู้นั้นรับไว้
- ผู้รับในที่นี้จะเรียกว่า “แม่ยก” จะให้เงินแก่หมอต้มยำ เพื่อเป็นพิธีว่าเป็นการซื้อเด็ก เป็นความเชื่อที่ว่า เป็นการรับซื้อเด็กจากผีที่เรียกว่า “แม่ซื้อ”

- พระยาอนุমানราชชน (2531: 76) ได้อธิบายถึงเรื่องการรับซื้อเด็กจากผีหรือแม่ซื้อไว้ว่า

แม่ซื้อเป็นผีมารังควานประจำตัวเด็กที่เพิ่งเกิดมา...แม่ซื้อมักรบกวนให้เจ็บไข้ ไม่สบายเป็นไปต่างๆ เรื่องก็เห็นจะต้องการเอาตัวเด็กไป เพราะด้วยความรักใคร่... จึงต้องออกอุบายขอซื้อเด็กจากแม่ซื้อคือ หลอกผีอีกที่หนึ่ง เป็นเงินค่าตัว 33 เบี้ย... เมื่อหมอตำนายร่อนกระดิ่ง กล่าวคำว่า สามวันลูกผี สี่วันลูกคน ก็น่าจะเนื่องมาจาก เรื่องขอซื้อเด็กจากแม่ซื้อนั่นเอง เห็นจะสมมติให้หมอตำนายเป็นตัวแม่ซื้อ แต่พิธีที่เรา ทำไม่สู้ตรงกับพิธีเดิมดั้งแจ้งอยู่ในโองการแม่ซื้อ คือการร่อนนั้นต้องทำสามวันล่วง แล้ว ไม่ใช่ทำในวันคลอด

การอยู่ไฟ

- ความเชื่อของคนไทยนั้นเชื่อว่าการอยู่ไฟถือเป็นการชำระล้างมลทิน อันเกิดจากการคลอดลูกมากกว่าเป็นเรื่องบำบัดพยาบาล
- การคลอดลูกมีเลือดฝาดและสิ่งโสโครกออกมา คนไทยโบราณถือว่าเป็นมลทิน
- กำหนดวันอยู่ไฟมักจะเป็นจำนวนคี่ คือ 7, 9, 11, 13 หรืออย่างมากถึง 29 วันก็มี
- ที่กำหนดไว้เช่นนี้ เพราะถือคติที่ว่า “วันคู่ลูกดี วันคี่ลูกห่าง”
- และขณะอยู่ไฟห้ามพูดคำว่า “ร้อน” หรือ “อบ” เพราะทำให้จิตใจร้อนรุ่มตาม

การอยู่ไฟ

การอยู่ไฟ

- สามีจะทำเตาสำหรับอยู่ไฟ เวลาติดไฟจะเรียกว่า “ทอดเตาไฟ”
- ก่อนจะขึ้นนอนบนกระดานไฟ ต้องทำ “เข้าชื่อ” เสียก่อน คือ นอนตะแคงให้หมอต้มยำเหยียบสะ โปกก เชื่อกันว่าเพื่อให้กระดูกเชิงกรานเข้าที่
- ก่อนขึ้นนอนบนกระดานไฟต้องกราบขอขมาเตาไฟเสียก่อน เพราะถือว่า เตาไฟเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีผีเทพารักษ์ประจำอยู่
- หญิงอยู่ไฟต้องใช้ขม้นกับปูนแดงผสมเหล้าแล้วเอาสำลีชุบปิดสะดือและทาท้องทาหลังไว้เสมอ เพื่อขับพิษร้อนและรักษาร่างกาย

- อาหารสำหรับผู้อยู่ไฟตามปกติต้องกินข้าวกับเกลือหรือปลาแห้ง และหลายๆ วัน
จึงกินแกงเลียงบ้างโดยเชื่อว่าช่วยให้แม่มีน้ำนมมาก

- หญิงที่อยู่ไฟจะต้องเข้ากระโจมซึ่งทำด้วยซี่ไม้ไผ่เป็น โครงสูงและยกหม้อยาที่ต้มจนเดือดไว้ในกระโจม
- ผู้ที่เข้ากระโจมก็จะได้รับไอร้อนจากหม้อจนเหงื่อไหลท่วมตัว
- การเข้ากระโจม “ฝรั่งเรียกว่า อาบเหงื่อ (sweat bath)... การเข้ากระโจมของเราไม่ใช่จะบำรุงผิวป้องกันฝ้าเท่านั้น คงเป็นเรื่องชำระมลทินอันเกิดจากการคลอคลุกด้วย”
- เมื่ออยู่ไฟครบกำหนดแล้ว ต้องเช่นสังเวยแม่เตาไฟ ด้วยกับข้าวใส่กระทงเล็กๆ แล้วจึงดับไฟ หลังจากนั้นจึงอาบน้ำมนต์เพื่อป้องกันเสนียดจัญไร

การทำขวัญและโกนผมไฟเด็ก

- การทำขวัญแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ เมื่อเด็กคลอดแล้วได้ 3 วัน และเมื่อเด็กอายุครบได้ 1 เดือน
- การทำขวัญเด็กในช่วงแรกเนื่องจากถือว่าเป็นช่วงพ้นเขตอันตรายจากการเป็นลูกผี
- การทำครั้งนี้จะทำเจียบบๆ ในครอบครัวโดยพ่อแม่จะจัดทำบายศรีปากชาม มะพร้าวอ่อน 1 ผล กกล้วย 1 หวี ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว ไว้เป็นเครื่องสังเวย พระภูมิเจ้าที่

การทำขวัญและโกนผมไฟเด็ก

- เตรียมเครื่องสำหรับใช้ในการทำขวัญ มีแป้งหอม น้ำมันหอมหรือกระเจาะ ดอกไม้รูปเทียน ข้าวสารบรรจุลงขันสำหรับปักแว่นเทียน 3 เล่ม ขันเล็กใส่น้ำอุ่น กับช้อนเล็กๆ
- เมื่อถึงเวลาทำขวัญผู้กระทำพิธีจุดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยนำเด็กมาวางตรงหน้า ยกชามบายศรีตั้งทางหัวเด็ก
- หยิบด้ายสายสิญจน์ขึ้นฟาดเคราะห์ คือ **ปัดด้ายลงบนแขนและขาข้างละ 1 เส้น** เมื่อปัดสิ่งร้ายออกจากตัวเด็กแล้วเอาด้ายไปเผาไฟทั้งหมด

การทำขวัญและโกนผมไฟเด็ก

- หยิบด้ายสายสิญจน์เส้นใหม่มาเสกแล้วผูกข้อมือเด็กทั้ง 2 ข้าง เรียกว่า “ผูกขวัญ”
- เจิมแป้งกระแจะให้ที่หน้าผากเพื่อเป็นมงคล เสร็จแล้วเอาช้อนเล็กตักน้ำในขันให้เด็กกิน 3 ครั้ง แล้วจึงให้ศีลให้พรตามธรรมเนียม
- ถึงตอนนี้อาจย้ายเด็กจากกระด้งมาลงเปลผ้า หรือยังให้นอนอยู่ในกระด้งต่อไปก็มี

- ช่วงที่สองของการทำขวัญ จะทำเมื่อเด็กมีอายุครบ 1 เดือน 1 วัน (เพื่อให้แน่ใจว่าอายุของเด็กครบ 1 เดือนเต็มจึงเต็มเข้าไปอีก 1 อีก) เป็นอันว่าพ้นอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งเข้าใจว่าผีเป็นผู้กระทำก็จะทำพิธี โคนผมไฟและทำขวัญกันอย่างออกหน้าออกตา
- บางทีก็ตั้งชื่อเด็กในช่วงนี้ด้วย ผมที่ โคนแล้วจะบรรจุลงกระทงใส่ดอกไม้หรือพาน แล้วเอาไปลอยลงในน้ำ

- ขณะที่นำไปลอยก็จะกล่าวว่า **“ขอให้อยู่เย็นเป็นสุขเหมือนแม่คงคา”**
- ต่อจากนั้นญาติพี่น้องก็ทำพิธีเอาด้ายขวัญผูกข้อมือและข้อเท้าเด็ก และให้พรตามประเพณี หรืออาจมีของขวัญให้เด็กด้วยก็ได้

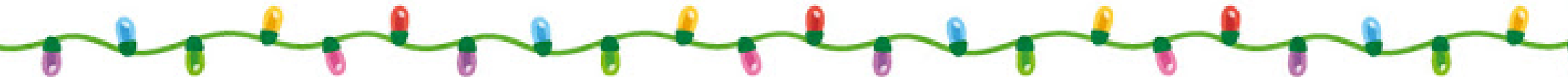
พิธีลงอุ้

- เสร็จพิธีทำขวัญและ โทนมไฟแล้วจะทำพิธีเอาเด็กลงเปลหรือลงอุ้ โดยนำ
  - พักเขี้ยว 1 ลูก มาล้างให้สะอาดแล้วทาแป้งให้ขาว
  - หินบดยาทั้งแม่หินและลูกหิน
  - แมวคราว 1 ตัว (เป็นแมวตัวผู้ที่แก่ รูปร่างใหญ่ หน้าตาคน่ากลัว)
  - ถุงผ้าบรรจุข้าวเปลือก 1 ถุง วางไว้ในเปล
- หากเด็กที่จะลงเปลเป็นชายให้วางสมุดดินสอลงในเปลด้วย ส่วนถ้าเป็นเด็กหญิงก็ให้วางค้ายและเข็ม (ถ้ายังไม่ได้วางในระยะร้อนกระด้าง)

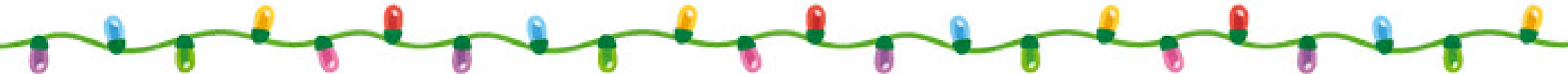
พิธีลงอุ'

- เมื่อวางสิ่งของค้ำกล้าวลงแปลเสร็จกริบ ไกวแปล 3 ครั้งเพื่อไม่ให้แมวตกใจ แล้วนำแมวออกจากแปล
- จากนั้นอุ้มเด็กลงแปลแทน ไกว 3 ครั้งเหมือนกัน และกล่าวคำให้ศีลให้พรไปด้วยขณะที่ไกว
- ถ้ามีการตั้งชื่อเด็กแล้วก็เขียนชื่อเด็กลงในกระดาษ แล้ววางลงในแปลด้วย

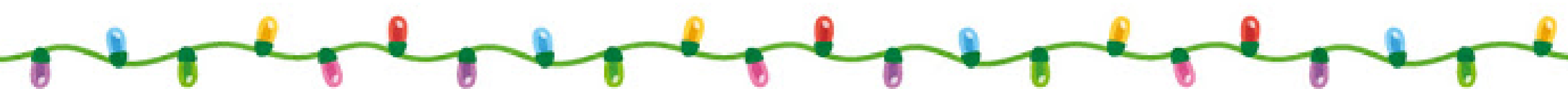
พิธีลงอุ'

- สิ่งของต่างๆที่วางลงไปโนเปลของเด็คนั้น พระยาอนูมานราชชน (2531: 93-94) ได้อธิบายว่า
- ในส่วนข้าวและพืชต่างๆเห็นจะเอาเคล็ด หมายถึง **ความเจริญงอกงาม**
- ส่วนผัก หิน บดยา และแมว จะเอาเคล็ดที่มีคำกล่าวติดปากเป็นคำให้พรว่า
“ให้เย็นเหมือนผัก หน้าเหมือนแพง ให้อยู่เรือนเหมือนก้อนเส้า ฝ้าเรือนเหมือนแมวคราว”
- อันเป็นคำผู้ใหญ่ให้พร ไม่เฉพาะแต่เด็ก ให้พรแก่บ่าวสาวก็อย่างนี้เหมือนกัน

พิธีลงอุ'

- แต่หिनบดยากกล่าวคำให้พรเป็น**ก้อนเส้า** เห็นที่ก้อนเส้าจะมาก่อน มาเปลี่ยนเป็นหिनบดยาภายหลัง
- ที่เปลี่ยนเสียก็เป็นการดี เพราะก้อนเส้ามันสกปรกน่ารังเกียจเต็มที
- ส่วนแมวคราว คือแมวตัวผู้ขนาดใหญ่ เป็นแมวผู้ใหญ่มีหนวดมีเคราแล้ว **ถ้าเปรียบกับคนก็เหมือนผู้ซึ่งมีอายุบรรลุนิติภาวะโดยบริบูรณ์ จึงเป็นแมวไม่ทิ้งถิ่น นำมาใช้เป็นเคล็ดก็ไปกันได้**

การเลี้ยงดู

- เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 3 เดือน คนโบราณจะให้กินข้าวบดกับกล้วยน้ำว้า
- เครื่องบดข้าวกับกล้วยจะใช้ช้อนกะลามาพรวบข้าวและกล้วยในภาชนะจนเห็นว่าละเอียดดีแล้ว ก็จะปั่นข้าวและกล้วยบดเป็นก้อนเล็กๆ ป้อนให้เด็กกิน

การเลี้ยงดู

- ในสมัยโบราณภานะใช้สอยมักจะใช้ “กะลา” และยังมี “กะโหลกน้ำ” “กระบวย” ซึ่งทำจากกะลา
- “กะโหลกน้ำ” นั้นใช้ส่องหน้าแทนกระจกเงาได้ด้วย
จนมีคำพูดว่า “ไม่ตักน้ำใส่กะโหลก ชะโงกดูเงา” ซึ่ง
จะเป็นคำกล่าวติเตียนคนที่ไม่รู้จักพิจารณาตนเองเสียก่อน

การเลี้ยงดู

- เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 7-9 เดือนก็จะรู้จักลุกขึ้นในอาการ โยง โย่ นั่งหรือคลานได้
- ระยะเวลาเองเด็กจะมีฟันขึ้น จะให้เรียกว่า “ดอกไม้ขึ้น” **ที่ห้ามไม่ให้เรียกว่าฟันขึ้น** อาจเนื่องมาจากคำว่า “ฟัน” มีความหมายว่า **“ทำร้ายด้วยของมีคม”** ซึ่งถือว่าเป็นคำที่ไม่มงคล
- ตอนที่เด็กฟันขึ้นบางคนจะนำเอาทองคำหรือแหวนที่เป็นทองคำอยู่ที่ฟันเด็กเบาๆ เพื่อเอาเคล็ดว่าให้เด็กมีปากเป็นเงินเป็นทอง
- บางคนมีความเชื่อว่าเป็นระยะนี้ถ้าบดข้าวปนทองคำให้เด็กกินจะทำให้เด็กมีเสียงเพราะและมีผิวเหมือนทอง

การเล็งดู

- เมื่อเด็กยืนได้เป็นครั้งแรกจะเรียกว่า “ตั้งไข่” ที่เรียกเช่นนี้เพราะเด็กยืนตั้งตัวตรง นานไม่ได้ มีลักษณะเหมือนการตั้งไข่
- ขณะที่เด็กหัดเดินผู้ใหญ่จะร้องว่า “ตั้งไข่ล้ม ต้มไข่กิน ไข่ตกกิน อดกินไข่ต้ม” ซึ่งเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่ง ถือว่าเป็นการร้องที่ช่วยให้เด็ก เพลิดเพลินและเพลิดเพลินจะได้รู้จักยืน ตั้งตัว และก้าวเดินได้

การเลี้ยงดู

- เมื่อเด็กพูดได้อ้อแอ้อยังไม่เป็นภาษา เราเรียกว่า “เล่นน้ำลาย”
- เมื่อสอนเด็กพูด
  - ถ้าเด็กพูดได้เร็ว จะเรียกว่า “ปากเบา”
  - ถ้าเด็กพูดได้ช้า จะเรียกว่า “ปากหนัก”

การเลี้ยงลูก

- ถ้าเด็กคนใดมีร่างกายอ้วนท้วนสมบูรณ์ จะไม่กล้าชมตรงๆว่า เด็กอ้วนน่ารัก ต้องพูดว่า **“น่าเกลียดน่าชัง”** เพราะเชื่อว่าเป็นอุบายลวงผีไม่ให้เอาตัวเด็กไป
- คนไทยยังมีความเชื่อว่า ห้ามเด็กกินปลา ถ้ายังพูดคำว่า **“ปลา”** ไม่ได้ ความเชื่อเรื่องนี้อาจเกิดจากบรรพบุรุษเห็นว่าเด็กยังไม่มีความระมัดระวัง ฉะนั้น ถ้าให้กินปลา ก้างปลาอาจจะทิ่มหรือตำคอได้ ซึ่งเป็นอันตรายแก่เด็กเล็กๆ

การเลี้ยงดู

- ความเชื่ออีกประการหนึ่งคือ ถ้าเด็กที่เลี้ยงนั้นเจ็บออกๆแอดๆ
  - ถ้าเป็นเด็กผู้ชาย พ่อแม่มักจะนำเด็กไปทอดผ้าป่า คือ นำไปถวายพระ พระจะรับไว้และเอาค้ายผูกข้อมือไว้
  - ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นพระจะให้ค้ายมาผูกกันเองที่บ้าน
- เรื่องที่เด็กเจ็บป่วยบ่อยเชื่อว่าถูกผีกระทำ ผีเกล้งมาทำให้เจ็บป่วย ผีเกลียดผู้ใหญ่ แต่ทำอะไรผู้ใหญ่ไม่ได้จึงมาเกล้งเด็ก
- ถ้าเด็กนั้นเป็นของพระ ผีก็ไม่เกล้งอีกต่อไปเนื่องจากกลัวพระ

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด

- ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดนั้นเป็นสิ่งที่กำหนดข้อควรประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม และสามารถสะท้อนให้เห็นความฉลาดและความรอบคอบของบรรพบุรุษของเรา
- เพราะในสมัยก่อนการแพทย์ยังไม่เจริญก้าวหน้า การตั้งครรภ์และการคลอดแต่ละครั้งก็อาจไม่ปลอดภัย บางครั้งอาจถึงแก่ความตายได้
- หญิงมีครรภ์จึงมีความวิตกกังวลสูง นอกจากห่วงตนเองแล้วยังห่วงลูกในครรภ์อีกด้วย จึงมีการกำหนดข้อห้าม ข้อชี้แนะ หรือข้อควรประพฤติให้แก่หญิงมีครรภ์ เพื่อสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้น

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด

- กิจกรรมและพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นทำให้เราทราบว่าคนในสมัยก่อนเชื่อว่าเด็กมีความสำคัญ เทวดาเป็นผู้ปั้น ต้องดูแลอย่างดีและควรประณีประนอมกับผีเพื่อให้ลูกของตนปลอดภัย
- ฉะนั้น กิจกรรมทุกอย่างที่ทำไปเนื่องจากพ่อแม่ทำด้วยความรักลูก ต้องการให้ลูกมีชีวิตอย่างปลอดภัย และเมื่อเติบโตขึ้นลูกจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีความเจริญก้าวหน้า

ภาษากับประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด

- สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง ความเชื่อในเรื่องของเสียงและความหมายของคำ คือ เมื่อจะทำสิ่งใดมักอาศัยความหมายของคำเป็นเครื่องเตือนใจ หรือเพื่อเอาเคล็ดเรื่องความเป็นสิริมงคล
- ความเชื่อในเรื่องการเกิดนั้นเกี่ยวข้องกับภาษาอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ประเพณีและความเชื่อที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจึงมีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับภาษา

